

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 45.

10. studenoga 2005.

cijena 80 Ft

Foto: B. P. B.

Svečano otvaranje Internetskog radija Croatica

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna”
str. 2.

Predan uporabi studio
Internetskog radija
Croatia

str. 3.

Zadrani među
Serdahelcima

str. 4.

Razgovor s Robertom
Bacaljom ...

str. 5.

U svjetlu zakonskih
promjena

str. 6.

Predstavljanje ZZHM-a i
njegovih izdanja
u Santovu

str. 8.

Iz hrvatske baštine
u Mađarskoj

str. 9.

Djurdjice svečuju prvih
deset ljet

str. 10.

Hotel Babilon
u Pečuhu i Budimpešti

str. 11.

Susret podravskih škola
u Starinu

str. 12.

Zanimljivo

str. 13.

Uskoro Bački
razgovori

str. 14.

U spomin
Józsefa Bujdosóa
(Filipovića)

str. 15.

Komentar

Zar nam se ruši školski sustav?

Riječi naslova ovoga članka sve češće izgovaraju naši zabrinuti pedagozi i roditelji. Naime, dosadašnje nezavidno stanje još veća se pogoršava – Vlada kani znatno smanjiti za narodnosno obrazovanje namijenjenu pomoć. Čini nam se da se obistinjuju riječi našega mladog pjesnika: „*Mati nam stara daleko na jugu;/ mačeha krušac nevoljko nam kroji,/ neželjeni bjesmo kroz povijest dugu,/ a i dan ovaj beznađem nas poji.*” Mračni su se oblaci nadvili nad više od tri stotine narodnosnih škola u kojima uči više desetaka tisuća učenika. Zabrinutost nam je višestruka: počev od okrnjene narodnosne normative do udžbeničkih problema. Pozabavimo se ovim zadnjim koji izravno otežava rad i nastavnika i učenika, a i roditelja.

Naš posjet jednoj našoj obrazovnoj ustanovi otkrio je čitav niz golemih manjkavosti, praznina na području naših udžbenika. Budući da su *hrvatski jezik* i *književnost* najvažniji predmeti, ponajprije nas je zanimalo stanje na tom polju: u 7. i 8. razredu uzalud smo tražili udžbenik za gramatiku i književnost jer ih u zadnjih dvadesetak godina nisu niti izdali! Ne imajući drugih, gdje se upotrebljavaju oni iz 1978., odnosno 1980. g., zastarjeli i glede sadržaja, pravopisa i jezika. U gimnaziji nadosmo samo Gramatiku za 9. razred i Antologiju! Ima gdje se koriste iz matične zemlje uvezenim knjigama, no muku muče ne samo đaci nego i profesori jer se nastavni program ne podudara, knjige nisu prilagođene našim okolnostima.

Kod također matuskoga predmeta *povijesti* nedostaci se javljaju pogotovo u 8. i 12. razredu gdje su udžbenici jednako tako nesuvremeni. Hitno bi trebalo prevesti najnovija izdanja, napose udžbenik za završni razred gimnazije. Budući da neki đaci uče usporedno iz dva udžbenika, iz mađarskog originala i hrvatskog prijevoda, mogli smo ustanoviti da se kod našeg izdanja u 11. razredu štedjelo: naše je tek crno-bijelo, a mađarsko u boji.

Mislim da sam u pravu ako kažem da bi u dogledno vrijeme najviše trebalo učiniti kod *zemljopisnih* udžbenika. Premda ovdje imamo novu Fizičku geografiju za 9. razred, svi ostali udžbenici su zastarjeli, uglavnom rađeni na osnovi mađarskih koji su objavljeni prije desetak godina. (Ondoda su izvorni mađarski udžbenici već 2-3 puta prerađeni, dotjerani!)

Da nije prije devet godina tiskanog udžbenika *Upoznavanje prirode* za 4. razred, mogli bismo reći da su tu problemi najblaži.

Udžbenika za *tehniku* imamo samo u nižim razredima. Budući da je izvorni mađarski udžbenik za 4. razred prerađen, trebalo bi to učiniti i s našim, tim prije što djeca uče usporedno iz oba.

Pjesmarice – našli smo samo one za prva tri razreda osnovne škole – već odavna su sazrele za prerađivanje, obnovu, naime, izdane su prije 11 godina, pa već nisu prikladne.

Hrvatske udžbenike za *biologiju* u osnovnoj školi uopće nismo uočili. Zadnji, izdani između 1990. i 1994., već nisu u upotrebi, a novih nema! U gimnaziji pak postoji svega jedan, onaj za 10. razred.

U višim razredima osnovne škole i u gimnaziji *matematičkih* udžbenika na hrvatskom jeziku uopće nemamo! Na satu *kemije* i *fizike* upotrebljavaju se isto tako udžbenici na mađarskom jeziku, a ne bude li hitnog rješenja, tj. osigurane svote za mnoge prijevode, naše tzv. dvojezične škole srozat će se na najnižu razinu gdje će se samo naš jezik i književnost predavati na hrvatskom jeziku. Tonemo, braćo, tonemo! m. d.

Branka Pavić Blažetin

„Događaji tjedna”

U tjednu ili, bolje rečeno, u danima koji su za nama, često smo razgovarali o izborima koji nas očekuju sljedeće godine. Polako, ali sigurno dolazi izborna godina u kojoj će i pripadnici manjina izići na birališta glasovati za svoje predstavnike u mjesnim organima vlasti i manjinskim samoupravama. U Službenom listu 26. listopada objavljen je tekst Manjinskog zakona s izmijenjenim izbornim pravilima glede manjinskih izbora. Sigurno je kako, za razliku od dosadašnjih izbora od 1994. naovamo, prestaje praksa da na manjinskim izborima bilo tko može krenuti i bilo tko može glasovati za predstavnike manjina. Od 1993. naovamo mijenjao se i Ustav, pa je postalo jasno kako održavanje narečenog načela ugrožava pravo manjina. Naime, čudno je kako bilo tko, bez obzira na podrijetlo, može glasovati i svojim glasom donositi odluke o zajednici koja ga ne poznaje. Početkom ljeta političke stranke su se još jednom složile kako su potrebne promjene, a i manjine su uvidjele nedosljednosti dosadašnjih izbornih pravila. I danas je, unatoč postojećem zakonu po kojem će se održati nastupajući izbori, još uvijek velika rasprava među pripadnicima manjina je li im nova zakonska norma sužava prava ili im daje mogućnost da se napokon svjesno odluče i prihvate izazove upisa u biračke registre kojima će potvrditi svoje manjinsko „ja”. „Ako nismo sposobni u jednome naselju naći 30 Hrvata koji će se izjasniti o svojoj pripadnosti i upisati se u birački popis, onda tamo neka i ne bude hrvatske samouprave. Tako nam i treba” – rekao je ovih dana predsjednik HDS-a Mijo Karagić.

Na izborima mogu i kao kandidati i kao birači sudjelovati samo oni mađarski državljani koji su se upisali u manjinski popis birača, kod javnog bilježnika u svome mjestu stanovanja. Da bi izbori bili održani, treba ih na popisu birača biti 30 i mora biti postavljeno pet kandidata na listi neke od civilnih organizacija i udruga. Govorilo se o tome na forumu Organizacije hrvatskih samouprava Baranjske županije.

Istovremeno ništa manje važno pitanje nije ni prijedlog proračuna koji se nalazi pred parlamentom. Svakoga dana tisak donosi neku novost. U zakonskome prijedlogu proračuna narodnosnom školstvu se ne piše dobro. Stoga su i predsjednici triju državnih samouprava, njemačke, hrvatske i slovačke, uputili pismo ministru prosvjete Bálintu Magyaru, izrazivši neslaganje i iznenađenje u svezi s prijedlogom proračuna u kojem nadležno ministarstvo predviđa znatno smanjivanje normativa za odgoj u narodnosnim vrtićima, školama i učeničkim domovima, a da se ne govori o tome kako je više postojećih normativa u potpunosti nestalo u odnosu na prethodne godine. Predsjednici spomenute tri samouprave naglašavaju kako nisu imali nikakve informacije o izradi prijedloga proračuna, i kako zakonski prijedlog proračuna dovodi u veliku opasnost opstanak postojećih stečevina narodnosnoga školstva, stoga je on neprihvatljiv. Drastično smanjenje potpore dvojezičnim narodnosnim školama (umalo 20 posto) i školama u kojima se uče jezici susjednih naroda, u suprotnosti je s proklamiranom politikom Vlade o poticanju učenja stranih jezika. Stoga potpisnici mole ministra da učini sve kako bi narodnosno obrazovanje u Mađarskoj i u sljedećoj godini dobilo bar kvote koje je imalo u 2005.

Sigurno znamo kako će ovogodišnju Manjinsku nagradu za mladež Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine ove godine dobiti dva „mlada” Hrvata u Mađarskoj. Ukupno 200 tisuća forinti. Zar smo toliko siromašni?

**Čitajte i širite
Hrvatski glasnik**

Aktualno

Predan uporabi studio Internetskog radija Croatica

U budimpeštanskome središtu Croatice, Neprofitnog poduzeća za kulturu, informatiku i izdavačku djelatnost, 28. listopada u 14 sati svečano je predana prostorija studija novoga hrvatskog elektronskog masmedija Internetskog radija Croatica. Nakon intonacije mađarske i hrvatske himne Croatikin ravnatelj *Čaba Horvath* posebno je pozdravio uzvanike: ministricu Ministarstva mladeži, obitelji, socijalne skrbi i jednakosti *dr. Kingu Göncz*, veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti *dr. Stanka Nicka*, predsjednika HDS-a *dr. Miju Karagića*, predsjednika Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine *Antala Haizera* i njegove suradnike, predstavnike ministarstava, predsjednike manjinskih državnih samouprava, članove Predsjedništva HDS-a, predstavnike pisanih i elektronskih masmedija te i djelatnike Croatice i sve nazočne goste.

U uvodnom izlaganju ravnatelj je ukazao da je glede ostvarenja hrvatskoga internetskog radijskog projekta u sferi javne informativne službe učinjen znatan i hrabar korak. Time je omogućeno da slušatelji stječu potpuniju sliku o životu i djelatnostima naše zajednice, te da sve važne informacije mogu biti objelodanjene i pismeno, na već postojećoj web-stranici www.croatia.hu. Svrishodnost toga projekta je u nakani izobrazbe jednoga samoinicijativnog sustava zajedništva koji će, nadajmo se, „samostalno zaživjeti” i stvoriti svoje komunikacijske navike, pa će se pomoću radija, u pogledu medijskih programskih priprema i njihova emitiranja, ostvariti i izraditi novi oblici uzajamnog suradivanja. Glede tzv. emisijskog ustrojstva naglašeno je

da će se „pokusne emisije” emitirati na Internetu uživo, sa po jednosatnim trajanjem, tjedno dva puta, utorkom i četvrtkom od 10 do 11 sati, a pripremat će ih novinari našega tjednika i profesionalni radijski djelatnici. Naš studio sa svojom suvremenom tehničkom opremom bit će prikladan i za ostvarivanje zvučnih, glazbenih snimaka i za možebitne pripreme tzv. nastavnih paketića.

Na koncu je gosp. Horvath za ostvarivanje ovoga radijskog projekta zahvalio podupirateljima: predsjedniku Ureda Antalu Haizeru, predsjedniku dr. Miji Karagiću i suradniku Ureda *Martinu Ispanoviću*.

Ministrica dr. Kinga Göncz, zahvalivši na mogućnosti sudjelovanja, u svome pozdravnom slovu istakla je značenje ovoga hvalevrijednog radijskog pothvata kojim se, kako reče, Hrvati s pravom mogu ponositi, a koji u pogledu ostvarivanja kulturne autonomije može poslužiti uzorom i ostalim manjinskim samoupravama.

Nakon simboličnog presjeka trobojne vrpce u prostorijama radijskoga studija naš radijski novinar *Andrija Pavleковиć* snimio je prvi intervju, s ministricom dr. Kingom Göncz.

Na svečanom prijemu u hrvatskom restoranu „Mare croaticum”, tijekom izrečenih zdravica dvaju predsjednika dr. Mije Karagića i Antala Heizera, također je ukazano na izuzetnu korist i ulogu internetske radiopostaje na materinskom jeziku, a što je ponovni dokaz da HDS i njegovo poduzeće Croatica kroče dobrim putem k željenome cilju, zadaći i težnji za ostvarivanjem kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj.

M. Dekić

Zasjedanje Odbora za pravna pitanja

BUDIMPEŠTA – Sukladno Odredbama o organizaciji i radu Skupštine Hrvatske državne samouprave, predsjednik Odbora za pravna pitanja Josip Takač sazvao je izvanrednu sjednicu Predsjedništva HDS-a koja je održana 3. studenoga u sjedištu HDS-a. Nazočili su joj članovi Predsjedništva i Odbora za pravna pitanja HDS-a te, kao pozvani gost, Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj.

U prvoj točki dnevnoga reda raspravljalo se o stanju u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu u Budimpešti, s posebnim osvrtom na ovogodišnji maturalni ispit, a u drugoj točki dnevnoga reda glasovalo se o imenima kandidata koji su se ove godine javili na raspisani natječaj Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine o dodjeli manjinskog odličja za mladež. Svoje mišljenje Skupština HDS-a trebala je predati do 4. studenoga. Budući da je dopis iz Javne zaklade s molbom o ranglisti kandidata stigao tek potkraj listopada, prethodni saziv Skupštine nije mogao glasovati o tome, a ne može se čekati ni sljedeći saziv Skupštine koja će se održati 17. prosinca. Stoga je na prijedlog predsjednika HDS-a Mije Karagića Predsjedništvo glasovalo o četiri imena koja Hrvati u Mađarskoj predlažu za ovogodišnje Manjinsko odličje za mladež.

Glede prve točke dnevnoga reda ravnateljica HOŠIG-a u Budimpešti Marija Petrič upozнала je nazočne s problemima koji su se javili glede prošlogodišnje mature, s nastavnim procesom te rezultatima učenja i vladanja. Predsjedništvo je odlučno odbilo sve podvaljene glasine koje se u posljednje vrijeme bez osnove nepotrebno šire o stanju u našoj budimpeštanskoj školi, i odlučilo kako će zadužiti Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj da razmotri položaj, ulogu i ostvarene rezultate spomenute ustanove, te je zamolilo ravnateljicu Mariju Petrič da usprkos svim poteškoćama objektivne i subjektivne naravi nastavi s pomoću svih djelatnika jačati jednu od svega dvije hrvatske gimnazije u Mađarskoj uza želju da sljedeća maturalna godina bude godina sa što većim brojem učenika koji će steći dvojezičnu svjedodžbu te srednji ili viši stupanj iz hrvatskoga jezika, učeći na propustima iz prošle školske godine.

Studenti o boravku u Serdahelu

Dejan Nekić s Cresa: Očekivao sam puno, ali dobio sam još više. Djeca i nastavnici su vrlo ljubazni. Metode su slične kao u Hrvatskoj, no djeca su nešto discipliniranija.

Jelena Alebić i Kata Butijer iz Splita i Konavala:

Škola je prekrasna, suvremena, odista ima svega što je potrebno za učenike. Učitelji su pristupačni, djeca mirna, nama se čini da je u toj školi jako dobro raditi. Prvi put se susrećemo s manjinskim školstvom. U školi se primjećuju znakovi hrvatske kulture, istina da djeca teško komuniciraju, ali vidimo da razumiju što kažemo, samo im je teško odgovor oblikovati, možda bi nakon deset dana boravka lakše išlo, jer vidljivo je to i od prvih do posljednjih dana.

Studentice predškolskog odgoja: **Antonija Anić, Jelena Brkić, Linda Kršlović, Anamarija Marić, Katija Gavran:**

Vrtić je jako dobro opremljen, sve je djeci pri ruci, što god im uredba, mogu dohvatiti, ima mnogo prirodnih materijala, slagalica što razvija razne sposobnosti, lutkarskih igračaka kojima se mogu odigrati razne priče ili situacije. Djeca imaju dosta slobodnoga vremena, u Hrvatskoj se više ustrajava na zanimanjima. Nekoliko djece nešto razumije i hrvatski, da bi to što bolje išlo, treba puno pričica pričati, pjesmica, igrati lutkarske igre, gledati crtane filmove na hrvatskom jeziku. Uspjeli smo uspostaviti s njima dodir s dječjim igrama u kojima su rado sudjelovala. Zahvaljujemo na gostoprimstvu, vrlo je bilo lijepo u Serdahelu, a Budimpešta je prekrasan grad.

Studentice na dvorištu dječjeg vrtića

Zadrani među Serdahelcima

Jeseni 2002. g. prvi put su gostovali studenti Sveučilišta iz Zadra u serdahelskoj Osnovnoj školi Katarine Zrinski radi upoznavanja manjinskoga školstva u Mađarskoj. Od tada svake godine u listopadu dvadesetero studenata boravi tjedan dana u Serdahelu, a isto toliko učenika ljetuje tjedan dana u Zadru.

Studenti na satu engleskog jezika sprijateljili su se s učenicima 1. razreda

Prošlo je već pet godina otkako je dr. Robert Bacalja, pročelnik stručnog odjela za izobrazbu učitelja i odgojiteljica Sveučilišta u Zadru, posjetio serdahelsku osnovnu školu da se dogovori s ondašnjom ravnateljicom Jolankom Tišler o suradnji između studenata zadarske ustanove i serdahelske škole. Pročelnikov je cilj bio povezati iseljene i urođene Hrvate sa studentima i profesorima radi komuniciranja i međusobnog upoznavanja. Da je zamisao bila vrlo dobra, dokazuje se iz godine u godinu.

Djeca i nastavnici iz Serdahela s velikom radošću očekuju goste iz Zadra, a tjedan dana njihova boravka ostavlja u njima neizbrisiv dojam.

Dvadesetero studenata završne godine s koordinaticom metodičke prakse Smiljanom Zrilić stiglo je u Serdahel 23. listopada (nedjelja). Domaćini su se pripremili s velikim natpisom „Dobro došli” i malom izložbom o povijesću sela te ukusnom večerom koju su pripremile nastavnice. Ni gosti nisu stigli praznih ruku, već s velikim paketom finih Kraševih bombona, čokolada i raznih slatkiša te paketom knjiga (slikovnica, lektira).

Prvi je dan proveden s upoznavanjem, pet studenata predškolskog odgoja boravilo je u dječjem vrtiću, a studenti učiteljskog smjera hospitalirali na satima tjelesnog odgoja, matematike, informatike, tehnike, likovnog odgoja, engleskog i hrvatskog jezika.

Drugi dan su već lakše stupili u dodir s djecom, skupa izrađivali figure, igrali razne igre. Djeca su uživala u lutkarskoj igri „Crvenkapa i vuk” i lako zapamtila i naučila igre na hrvatskom jeziku.

Nastavnice serdahelske škole očekuju goste iz Zadra s izvrsnom večerom

Jedan dan je bio posvećen učenju pjesama, dječjih igara što su ih donijeli studenti. Nisu izostali ni izleti, gosti su posjetili Kanižu, upoznali se s gradom, a organiziran im je i izlet u Budimpeštu, gdje su pogledali znamenitosti glavnoga grada. Na slavističkoj katedri Sveučilišta Eötvösa Loránda primio ih je prof. Stjepan Lukač. Posjetili su središnjicu naše krovne organizacije i dočekali zalazak sunca kako bi se s budimske utvrde divili osvjetljenoj Budimpešti.

Posljednjeg dana boravka u Serdahelu djeca su se pripremala sa svečanim programom. Učenici petog i šestog razreda prikazali su koreografiju modernih plesova i pjevali hrvatske pjesme. David Trojko s pjesmom „Ne dirajte mi ravnicu” oduševio je publiku, usput su se priključili i pročelnik Robert Bacalja i prof. Joža Ljubković.

G. Bacalja zahvalio je ravnateljici Mariji Bišković Tišler, djelatnicima i učenicima škole za srdačno gostoprimstvo i izrazio želju da se suradnja nastavi. Želi da suradnja ubuduće bude i službena, jer kontakti koji su odista živi i kojima se obogaćuje i jedna i druga strana, to uistinu zavređuju.

Tom se prijedlogu obradovala i ravnateljica serdahelske ustanove, naime, izravna veza učenika s hrvatskim jezikom najveći je poticaj za učenje, a jednako tako boravak na Jadranskom moru.

Voditelji pomurske škole i ubuduće žele sve učiniti da suradnja bude još bolja, ispunjena s još više sadržaja.

U ljeto Zadrani očekuju naše školarce, a nastavnički zbor je odlučio da će svake godine na more ići najbolji učenici sedmog razreda.

Intervju

Razgovor s Robertom Bacaljom, pročelnikom stručnog odjela za učiteljsku i predškolsku izobrazbu Sveučilišta iz Zadra prigodom boravka studenata iz Zadra u Serdahelu

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Pročelnik Robert Bacalja u društvu učiteljica i učitelja serdahelske škole

Profesore, zbog čega ste potražili upravo serdahelsku ustanovu radi uspostavljanja veze?

– Naša visoka škola u Zadru željela je povezati se s Hrvatima izvan domovine, jer hrvatski narod gdje god živi, jedan je narod, njihova kultura, tradicija, jezik također je sastavni dio sveopće kulture hrvatskoga naroda, to je upoznavanje s iskonskim hrvatskim narodom. Mi smo uspostavili vezu s gradišćanskim Hrvatima iz Austrije, Hrvatima iz Italije i tako i iz Mađarske.

Jeste li povezani s još kojom ustanovom u našoj domovini?

– Zasada još ne, ali već smo o tome porazgovarali s prof. Ernestom Barićem s kroatističke katedre pečuskoga sveučilišta, možda ćemo u tome uspjeti u proljeće. U kojem obliku, to se još moramo dogovoriti.

Govoreći iz osobnog iskustva, u Hrvatskoj još mnogi ne znaju da u Mađarskoj žive Hrvati. Nama, Hrvatima iz Mađarske, vrlo bi mnogo značilo ako bi naše vrijednosti uspješno pokazali na što više mjesta u Hrvatskoj. Jeste li možda razmišljali o tome da bi naši hrvatski profesori mogli održavati predavanja vašim studentima, npr. o našoj povijesti i književnosti ili o specifičnostima manjinske nastave?

– Da, upravo sam na to misli kada sam spomenuo suradnju s pečuskim fakultetom. U tom kontaktu razmišljam o razmjeni studenata, pa i profesora. Za slične stvari smo već imali iniciranja, s našim posredstvom u Zadru u Matici hrvatskoj, u najstarijoj ustanovi koja njeguje stvaralaštvo i kulturu, predstavila se pjesnikinja Jolanka Tišler. Tu večer smo nazvali „Pozdrav pjesnikinji“.

Nama je svaka suradnja s matičnom domovinom iznimno važna, to je prilika da se izravno informiramo o suvremenoj Hrvatskoj

preko ljudskih veza, a što „profitira“ vaša strana?

– Kada sam i bio student, nisam nikad mislio da ću u drugoj državi naći druga iskustva nastave. Smatram da ovom suradnjom želim pokazati jedno drugo iskustvo svojim studentima, pokazati nešto drugo što im daje šire razmišljanje, uostalom nikad se ne zna, možda će netko od njih raditi baš među hrvatskom manjinom u bilo kojoj državi u Europi.

Jeste li upoznati s problemima manjinskoga školstva, i prema vašemu mišljenju kako bi se ono moglo dalje razvijati?

– Kako sam već na početku razgovora spomenuo, naša ustanova ima veze s manjinama iz Austrije i Italije. Prema tim mojim iskustvima dvojezična nastava u tim školama znatno je učinkovitija u očuvanju identiteta i jezika. Preporučio bih i serdahelskoj školi da korakne prema tome, naravno, shvaćam da je to vrlo sažeto pitanje, to ne ide iz jednog dana na drugi.

Svaka pomoć iz matične domovine vrlo mnogo znači, bilo da se radi o materijalnoj ili moralnoj pomoći. Visoka škola iz Zadra već je puno pomogla pomurskim Hrvatima, a preko njih Hrvatima u Mađarskoj, ali da bi mogli dalje koraknuti u smjeru koji ste i vi spomenuli, potrebna je daljnja pomoć, što već pomalo i očekujemo.

– Prema iskustvima, djeca obožavaju studente iz Zadra: pjevaju, plešu, pri kraju već i razgovaraju i, dakako, ne bismo ni imali srca to prekinuti. To je i nama zadovoljstvo, ali su i naši studenti vrlo zadovoljni srdačnim gostoprimstvom. Prilikom razgovora spomenuo sam da bi visoka škola željela i službeno potpisati ugovor o suradnji, pa bismo nadalje pokušali pronaći polja kontaktiranja, želio bih pronaći model za to da serdahelska škola postane vježbaonica za naše studente, da studenti rade s djecom, ali u dvojezičnim uvjetima.

Možda bi se moglo pomoći i sa slanjem lektora te pomaganjem raznih nastavnih pomagala. Po svojim mogućnostima smo i do sada pokušali pomagati, raznim cedeima, knjigama, nadamo se da ćemo to uspjeti i ubuduće.

Zahvaljujem na razgovoru i nadam se da ćete još mnogo lijepih trenutaka provesti među Hrvatima iz Mađarske.

SUMARTON – Osnovna škola u tome mjestu još prije nekoliko godina potakla je listopadno održavanje dana hrvatskoga jezika, vezanog uz ljepotu jeseni i berbe. Ove su godine djeca dobila zadaću skupljati stare domaće izraze u svezi s berbom i ovim godišnjim dobom, te pučke pjesme. Priredeno im je natjecanje u poznavanju berbenih običaja. Jedan dan je proveden u Kamanovim goricama, gdje se pjevalo, sviralo u pratnji učitelja glazbene umjetnosti Žolta Trojka.

MLINARCI – Nastavnici i učenici mlinačke osnovne škole i lani su sudjelovali susretu učeničkih zadruga u Dubrovniku. Na priredbi su se upoznali s važnošću raznih aktivnosti, radionica u školskim ustanovama. Od ove je školske godine odlučeno da će pokrenuti radionice i u mlinačkoj ustanovi.

U listopadu su djeca sakupljala razne plodove, šarene listove od kojih su napravljeni jesenski uresi, koji se mogu objesiti na zid, prozore, vrata, razne slike s jesenskim bojama i ugodajima. Prema izvješću doravnateljice Kristine Gerő i za vrijeme došašća će prirediti nekoliko radionica da bi izradili darove za roditelje, ukrase za domove.

DRUŠTVO HORVATA KRE MURE –

Posljednjih listopadnih dana zasjedalo je predsjedništvo regionalnoga Društva. Na sastanak su pozvani i predsjednici manjinskih samouprava zalske regije. Raspravljalo se o osobama koje bi Društvo predložilo za priznanje prigodom Hrvatskog dana u Šopronu, te Županijskog dana manjina. Razmotren je statut i uvjeti u svezi s postavljanjem liste na predstojećim manjinskim izborima. Svoj stav o tome priopćio je Jože Takač, zastupnik HDS-a, i u kratkim crtama pojasnio je modificirani manjinski zakon. Nazočni su izviješteni da će se u Sumartonu 21. ili 22. studenoga održati forum o novome manjinskom zakonu, na kojem će biti nazočan pravnik HDS-a Attila Buzal.

Iz života hrvatskih samouprava

Crkveni god u Terezingu

U budimpeštanskom VI. okrugu, u Terezingu, već 17. put zaredom proslavljen je trodnevni crkveni god (proštenje, bučura). Niz bogatih i sadržajnih programa otpočeo je 14. listopada kada su u popodnevним satima u dvorani Glazbene akademije, uz pozdravno slovo gradonačelnika Istvána Veróka i svečani koncert, uručena visoka odličja „Počasni građanin“, „Za Terezingu“ i spomen-medalje „Pál From“. Središnji se program odvijao na Crkvenom trgu, iza crkve sv. Terezije, uglavnom na imponantnoj slobodnoj pozornici oko koje su se nanizali raznovrsni šatori dočaravši sliku nekadašnjih proštenja. U subotu, 15. listopada, predstavile su se manjinske samouprave ovdašnjih Armenaca, Bugara, Grka, Hrvata, Roma, Rumunja, Rusina, Slovaka i Srba. Hrvatska manjinska samouprava ovog okruga, na čelu s predsjednicom Marijom Lukač, za ovogodišnje gostovanje pozvala je plesnu skupinu budimpeštanskoga Hrvatskog izvornog društva koja se, zajedno s tamburaškim sastavom „Prekovic“ iz Tukulje, koji je izveo splet hrvatskih napjeva, predstavila folkloru željom gledateljstvu. U veoma gracioznom stilu otplesana koreografija Splitskih plesova predočila je dio bogate dalmatinske pučke baštine. Gledatelji su se mogli diviti krasnim narodnim nošnjama plesača narečene skupine (uskoro će obilježiti 10. obljetnicu osnutka) koja je prikazala rukovet bunjevačkih plesova: Polegraj, Roko stari, Roko novi i, dakako, neizostavno Momačko kolo, sa zvečkama na čizmama. Potom su slijedili izvorni „bečarci“ i šokački plesovi Sitne bole, Trojanac, Pačići, Jabuke i Šokačko kolo. Svaku su izvedbu gledatelji pozdravili gromoglasnim pljeskom. Naši svirci i plesači i ovoga su puta posvjedočili svoju umješnosti, nepresušni zanos, trajnu ljubav prema očuvanomu šarolikom i bogatom folklorom naslijeđu. M. D.

Zahvala

Petrovisko Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće“ zahvaljuje svim ki su iz svojega poreza 1% ponudili Društvu. Tako je u 2004. ljetu skupadošlo 111.895 Ft, što je potrošeno na jednu garnituru gradišćanske narodne nošnje.

HKD Gradišće

U svjetlu zakonskih promjena

Forum Organizacije hrvatskih samouprava Baranjske županije

Hrvatska manjinska samouprava grada Harkanja i Organizacija hrvatskih samouprava Baranjske županije 4. studenoga organizirali su forum i susret zastupnika hrvatskih samouprava u svojoj županiji. Radna tema foruma, kojem je nazočio velik broj zainteresiranih, bila je Savjetovanje hrvatskih samouprava Baranjske županije. O čemu se zapravo treba savjetovati? O mnogo toga, a pogotovo o koracima koje treba poduzeti kako bi izbori za manjinske samouprave koji nas očekuju iduće godine protekli što uspješnije. Skup su pozdravili predsjednik Organizacije Mišo Šarošac, i načelnik grada Harkanja István Bedi, a nazočio mu je i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Ivan Bandić. Organizatori su zamolili tri predavača da nazočne upoznaju

s najvažnijim dijelovima nove strukture Zakona o manjinama, te s politikom Hrvatske državne samouprave i radom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Ivica Đurok u svom izlaganju govorio je o Promjenama u Manjinskom zakonu, osvrnuvši se na povijest manjinske politike u Mađarskoj. Naglasio je svoje neslaganje s najnovijim zakonskim odredbama koje manjine dovode u još podređeniji položaj nego što je to bilo do sada. Diskriminacija se ogleda na više područja: manjine nisu politički čimbenik, nemaju jednak tretman sa strane političke elite, nema konsenzusa između 13 manjinskih zajednica o važnim pitanjima ... I dok je novim odredbama došlo do izmjena u izbornom zakonu, sama struktura Manjinskog zakona je ostala, nisu

Nova struktura Manjinskog zakona

Antal Heizer, predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine, izjavio je kako se ne treba uznemirivati, do 31. svibnja svi mađarski državljani primit će pismenu obavijest o načinu provedbe manjinskih izbora. Ako do toga datuma netko još nije stekao saznanja o načinima izbora manjinskih samouprava i biračkim pravima, bit će mu dostavljeno pismo s uzorkom obrasca putem kojeg se može prijaviti na izbore za manjinske samouprave. Suradnici Ureda već ovih dana obilaze teren i obavljaju pripreme. Naime, Parlament je prije desetak dana donio odluku kojom je praktički usvojen novi Zakon o nacionalnim i etničkim manjinama. U Službenom listu već je i objavljen tekst novog Zakona s dopunama Izbornog zakona. Tako je Antal Heizer već prošlog tjedna zajedno sa suradnicima boravio u redovima njemačke zajednice, uskoro će posjetiti Bugare i Rusine. Teku usuglašene pripreme. Kako naglašava Heizer, zatraženo je od državnih manjinskih samouprava da jave Uredu gdje i kada održavaju forume kako bi i suradnici Ureda mogli nazočiti i dati upute, s praktičnim savjetima. Ured je otvorio i novu web-stranicu gdje se pod naznakom Zakon o nacionalnim i etničkim manjinama mogu dobiti sve informacije u svezi s izborima koji nas očekuju sljedeće godine.

pojačana jamstva, nije riješeno pitanje parlamentarnog zastupstva, nema garancija za kulturnu autonomiju manjina, pa su u odnosu na europske, svjetske i mađarske zakonske norme manjine negativno diskriminirane. Promjene su dovele do obvezne registracije, koja je po Đuroku opasna, i do diskriminacije manjinskih samouprava.

Na ove navode, reagirao je generalni konzul Ivan Bandić kazavši kako Hrvati u Mađarskoj ne trebaju živjeti u prošlosti, već prihvatiti izazove koje je pred njih postavio zakonodavac. Treba što prije djelovati i početi se organizirati, jer ni dosadašnji Manjinski zakon sa svojim liberalizmom nije bio na korist manjinama, dovodio je do zlorababa, pa ga je trebalo mijenjati. Treba se boriti za manjinska prava u novim uvjetima, otići do svih naših Hrvata i nagovoriti ih da se upišu u birački registar. To nije diskriminacija, već pravo kojim se može i mora koristiti.

Mijo Karagić, predsjednik HDS-a, u svom izlaganju osvrnuo se na djelatnost i glavne ciljeve HDS-a. Kazao je kako u sadašnjem sastavu HDS-a ima 52 zastupnika, svaka druga samouprava, od njih 107 ima svoga zastupnika i on je dužan na terenu obavještavati birače o odlukama i radu HDS-a. Hrvati se trebaju veoma dobro pripremiti za nastupajuće izbore, a u onim sredinama gdje nema 30 birača upisanih u biračke popise, tamo nam i ne trebaju manjinske samouprave. Na sljedećoj Skupštini HDS-a donijet će se plan o organiziranju foruma po našim naseljima i o početku priprema za izbore. Manjine u Mađarskoj su prihvatile samoupravni sustav, tako su Hrvati u prvom ciklusu imali 51 samoupravu, a danas u trećem 107. Hrvati su u proteklim godinama učinili velike i odlučujuće korake na putu izgradnje kulturne autonomije. Hrabro, bez ikakvih državnih garancija, preuzeli su santonu školu, utemeljili neprofitno poduzeće za informativnu i izdavačku djelatnost Croaticu, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Muzej u Priskici, Kulturno-prosvjetni centar i odmarašite u Vlašićima, krenuli putem dvojezičnosti u Martincima i Petrovu Selu ... Izbori koji su pred nama jesu mogućnost da još jednom

pokažemo svoju nacionalnu svijet, da pokažemo kako nas ima, i kako se vezemo uz hrvatski jezik, kulturu ... Već danas moramo razmišljati koja je ona struktura HDS-a koja bi nam najviše odgovarala, trebalo bi formirati odbor u koji bi svaka regija dala po jednog člana te početi usuglašavanje. Mi se ne odričemo parlamentarnog zastupstva, ali su nam još važnije ustanove. Treba učvrstiti rad hrvatskih ustanova, učiniti daljnje korake na putu izgradnje kulturne autonomije, preuzimanje Hrvatskoga kazališta, bazičnog muzeja, knjižnica ..., te tražiti institucionaliziranje odnosa s matičnom domovinom. Zahtijevati veću skrb o Hrvatima u susjednim zemljama te utemeljenje posebnog Ureda pri hrvatskoj Vladi za brigu o hrvatskim manjinama.

Govoreći o radu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, hrvatski kurator Mišo Hepp naglasio je teškoće i nedostatnu količinu materijalnih sredstava. Tako je Javna zaklada lani raspolagala s 525 milijuna forinti, od čega su Hrvati dobili 52 milijuna, što je veoma dobar omjer. Iz tih sredstava se financiraju i manjinski listovi, a sredstva za njihovo izlaženje lani su znatno smanjena, što dovodi u težak položaj uredništva manjinskih listova. Velik dio sredstava troši se i na održavanje Ureda, oko 81 milijun forinti, a naveo je i primjer kako će svega 22 pripadnika manjina ove godine dobiti Manjinsku nagradu za mladež, od dvoje su Hrvati. (Romi nemaju nagrade, oni imaju stipendije, i ove godine mladi Romi nadležnima su uputili 22 tisuće molba za stipendiju).

Mišo Hepp ukazao je i na najčešće greške pri pisanju i slanju natječaja, te pozvao sve nazočne da marljivo pišu natječaje i da se natječu za sredstva koja su nam na raspolaganju kod Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine. Na kraju foruma Mišo Šarošac je zaključio kako je savjetovanje bilo više nego uspješno i kako treba nastaviti započetu praksu kako bi u izbornoj godini koja je pred nama što uspješnije odgovorili novim izazovima i zadacima.

Branka Pavić Blažetin

Manjine u Europi

Od 10. do 12. studenog u Baji zasjeda Europska akademija. Kako saznajemo, na konferenciji s temom Europska integracija i manjine predavanje o Hrvatima u Mađarskoj održat će dr. Mijo Karagić, predsjednik Hrvatske državne samouprave.

Šokačka rič

Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti u Vinkovcima 11.-12. studenoga priređuje znanstveni skup *Šokačka rič 3* s temom Slavonski dijalekt s obzirom na poddijalekte, na kojoj će sudjelovati i profesor Živko Gorjanac, voditelj hrvatskog odjela na Visokoj nastavničkoj školi u Baji. Kako nam je sam rekao, on će održati predavanje o santonu santonu šokačkom govoru.

Prisjećanje na Stipana Krunoslava Grgića

U organizaciji Općega prosvjetnog središta na Fancagi u Baji, u petak, 18. studenoga, priređuje se prisjećanje na pučkog pisca i pjesnika Stipana Krunoslava Grgića, koji je rođen 19. srpnja 1836., a umro 27. studenoga 1914. godine na Fancagi. Kako nas je obavijestio ravnatelj Joso Ostrogonač, priredba počinje u 15 sati misnim slavljem, nakon čega će biti otkrivena spomenploča na zgradi fancaške škole. Slijedi svečana spomen-sjednica na kojoj će, među ostalima, gost biti pjesnik Marko Dekić, koji je nekada Grgićeva djela preveo na mađarski jezik. Nakon polaganja vijenaca na fancaškome groblju priređuje se zabava na kojoj će svirati bajski Orkestar „Čabar“.

Podsjetimo da je S. K. Grgić bio sljedbenikom Antunovićevih preporodnih ideja, te marljivim suradnikom bunjevačkih i šokačkih listova. Istaknuo se svojim djelima nabožnoga karaktera, a posebno molitvenikom i pjesmaricom „Živa ružica“ („To jest: molitvena knjižica i skupa pismarica ...“), koja je doživjela čak deset izdanja. Prvi put je objelodanjena 1859. u Kalači, a ostala izdanja izašla su od 1865. do 1901. u Subotici.

Od udruge do ustanove

Predstavljanje ZZHM-a i njegovih izdanja u Santovu

Nakon Petrova Sela u Gradišću, obnovljeni Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj predstavio se i u Santovu. Naime, profesori Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Sveučilišta „Janus Pannonius” u Pečuhu, ujedno suradnici Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, u utorak, 18. listopada, bili su gosti Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma. Predvođeni pročelnikom Odjeka kroatistike, ujedno ravnateljem ZZHM-a dr. Ernestom Barićem, Santovo su posjetili dr. Janja Prodan, mr. Stjepan Blažetin, tajnik Zavoda, dr. Dinko Šokčević i profesorica Tünda Hajzer, suradnica Zavoda iz Gradišća.

Oni su u prijedopodnevnom satima posjetili sat hrvatskoga jezika i književnosti koji je u 4. razredu održala učiteljica Veronika Dervar Blažev. Nakon oglednog sata u razgovorima s ravnateljem obostrano je izražena želja za obnavljanjem nekadašnje suradnje. Bilo je riječi o razvijanju stručne pomoći santovačkoj školi, te o posjetu i mogućnostima hospitiranja pečuških studenata u Santovu. Jednako tako naglašena je i potreba za organiziranjem stručnih usavršavanja, odnosno daljnje nabornosti učitelja i nastavnika, koja bi se pod okriljem HDS-a uskladila i organizirala pod vodstvom Odsjeka i ZZHM-a.

Mišljenja da se za kulturu, ponajprije za folklor i ples uvijek daje novaca, a za visoko obrazovanje, pa i za znanost znatno teže, profesor **dr. Ernest Barić**, ravnatelj Zavoda, uz ostalo je naglasio kako nismo mentalno slabiji od naših sunarodnjaka Mađara, pa prema tome nema razloga da se ne organiziramo isto kao i oni. Osim vrtića, osnovnih škola, gimnazija i fakulteta, isto nam je tako potreban i

znanstveni potencijal koji nas na jedan drugi način može sagledati i tako integrirati u društvo.

– Došlo je vrijeme da se konačno manimo kompleksa manje vrijednosti, da se nakon demokratskih promjena, oslušujući zahtjev vremena, izborimo za naš opstanak. Zato smatramo da se izobrazba nastavnika hrvatskoga jezika i književnosti mora odvijati prema sadašnjim zahtjevima, s druge pak strane, zato smo inzistirali da Znanstveni zavod bude u blizini našega Odsjeka – istaknuo je dr. Ernest Barić u krugu nastavnika povodom predstavljanja Znanstvenog zavoda, njegovog rada i dosadašnjih izdanja, dodavši:

– Nekada su naši profesori na raznim znanstvenim skupovima uglavnom bili slušači, a danas redovito sudjeluju na kroatističkim i slavističkim skupovima od Rijeke do Osijeka, do onoga u Pečuhu. Smatramo da je Zavod velika logistika, s jedne strane za pojedine znanstvene discipline, ali ono zbog čega smo danas ovdje, a zbog čega smo nedavno bili i u Gradišću, želimo obići naša ključna mjesta jer smatramo da je školstvo jedna od najbitnijih poluga opstojanja Hrvata u Mađarskoj. Nitko nama ne mora sa strane kazati kakve nama škole trebaju, jer mi sami najbolje poznamo naše prilike za koje moramo iznaći optimalni školski model. To nam je budućnost, a upravo zato utemeljen je i Znanstveni zavod Hrvata Mađarskoj, koji će ujediniti snage za zajedničko dobro, koristeći se mogućnostima autonomije.

Pojasnivši da je HZZ utemeljen 1995. godine kao udruga, a veći dio izdanja koja su predstavljena plod je njegova rada, **mr. Stjepan Blažetin** je istaknuo da je lani, zahvaljujući prije svega Hrvatskoj državnoj samoupravi,

Trenutak za pjesmu

Lajoš Škrapić

Miloradić

Pun radosti, nade,
ideš z Frakanave
dičaric, u Kiseg.
Nakon duge ućnje,
Ti, misto zarućnje
s Bogom sklopiš priseg.

Talentom u torbi
trudiš se na tobri,
da narod ne zgubiš.
Traskali su bići,
te gmljive rići,
da svoje probudiš.

Akademičari
su pisma pisali,
na tvoja, odgovor.
A Ti, u «tamnici»
napisal si dicit
Hrvatski Progovor.

Prognan u moćvaru,
zatvoren na faru:
Kemljanski pustinać.
Starji brate, Mate,
spomina se na te
učenik, «tuđinać».

Zapovidi vlasti,
žućne, gorke slasti
većkrat si pokusil.
Karal s mudroznanći,
– što si vridan, znal si –
bolvane si rušil.

„Tragedija Boga”
sad razuma tvoga:
podrapan? ukraden?
Gdo se bojal Tebe,
Tvoje božje vere?
Nenavidan, smamljen?

Odnud iz višine,
iz vjećne tišine
vidiš li nas, brate?
Sad na kraju vika,
s ove strane svita,
poslidnje Hrvate?

utemeljen Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. To nije više udruga, već hrvatska ustanova, a to je kvalitativni pomak u svakom smislu. Jer Zavod, ako budu osigurana odgovarajuća sredstva, može jednom postati središtem za istraživanje svega onoga što je vezano za Hrvate u Mađarskoj.

Od njega smo čuli da je „stari“ zavod utemeljio dvije biblioteke i jedan časopis. Jedna od njih je Bibliotheca Croatica Hungariae (pet knjiga) u kojoj je ove godine objelodanjena i knjiga Živka Mandića „Antroponimija i toponimija bunjevačkih Hrvata u Mađarskoj“. U toj su seriji uglavnom objavljeni znanstveni radovi s kroatističkih skupova održanih u Pečuhu. Druga je Biblioteka prozor (pet knjiga), a uglavnom su to književni tekstovi. U časopisu Hrvatski znanstveni zbornik objavljuju se studije svih članova. Osim toga posebna izdanja su Hrvatsko-mađarski rječnik za hrvatske samouprave (2002), i antologija Rasuto biserje. Osim toga kao plod suradnje s Croaticom i s Tankönyvkiadóom u izdanju Hrvatski književnici u Mađarskoj izašla su sabrana djela Ivana Petreša, zatim Ivana Antunovića. Otvarajući se prema drugima, objavljen je Rani gradišćansko-hrvatski rječnik dr. Šandora Horvata u suradnji sa znanstvenim institutom gradišćanskih Hrvata u Austriji.

Izrazivši prije svega zadovoljstvo da prvi- jenac novoutemeljenoga Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj može predstaviti u svome rodnom selu, **dr. Janja Prodan** istaknula je ulogu santovačke škole u oblikovanju hrvatske inteligencije u Mađarskoj od početka do danas.

Kako je dodala, prošla su ona vremena kada su o nama pisali drugi, a mi smo se predstavljali samo na razini folkloru. Konačno je došlo vrijeme da se pokažemo i kroz pisanu riječ, a to dokazuje i ovo najnovije izdanje pod naslovom *Iz hrvatske kulturne baštine*. To nam je potrebno ne samo zato da pokažemo svoju nazočnost već time dugujemo i većinskome narodu, a i našem matičnom. Jer budućnost svakog naroda, pa i manjine, ovisi o tome koliko poznajemo prošlost, koliko je u to uključena sadašnjost.

Naš novi Znanstveni zavod ima i novi projekt, i novi plan rada. Sve što je ovdje u ovim izdanjima, to je naša malo ipak dalja prošlost. Ne kažem daleko, ali nije nam već tako blizu vremenski – reče **dr. Dinko Šokčević**.

„Kako vrijeme brzo prolazi, već i XX. stoljeće je postalo dio povijesti. Zapravo u razdoblju od 1918. godine do danas praktično jedva imamo radove. A zapravo danas svugdje u svijetu, pa i u Mađarskoj i u Hrvatskoj, već se istražuje i povijest, i kultura i književnost XX. stoljeća. Novim projektom želimo uhvatiti te promjene u životu Hrvata u Mađarskoj. Budući da u Zavodu imamo mali kapacitet, za istraživanje tražimo nove surad-

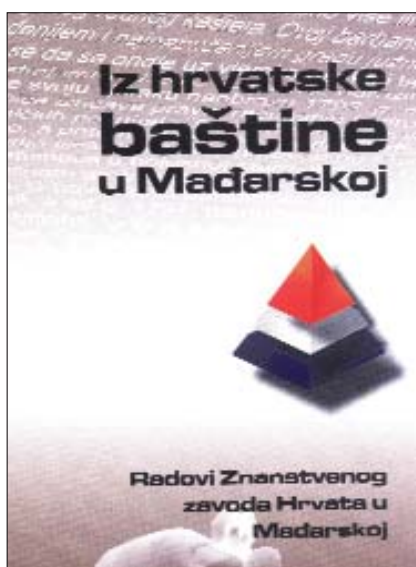
nike. Obratio bih se i vama, jer svi možete pomoći u tome projektu. Povijest i kultura 20. stoljeća i promjene najbolje se mogu istražiti ako intervjuiramo, pitamo ljude. Baš 20. stoljeće je razdoblje u kojem se ono što je zapisano ne podudara sa stvarnošću. Sve ono čega se sjećate, sjećamo, to je već povijest. Napisati najnoviju povijest Santova od 1918., a još više od 1945., može biti jedna od zadaća. Ako se pogleda u arhive što piše o Santovu, to su podaci koji nam jedva nešto

govore. Čim prije treba započeti taj posao, snimiti na vrpcu, pa i svoja sjećanja zapisati. Kao što se sakupljalo narodno blago, tako i ovo treba sakupljati.”

Dodajmo da su sva spomenuta izdanja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj darovana santovačkoj školi, te će, na korist santovačkih nastavnika i učenika, bogatiti školsku knjižnicu.

Tekst i slika: S. Balatinac

Iz hrvatske baštine u Mađarskoj

„Vjerujem da će ovakva izdanja poslužiti ne samo studentima i profesorima već svima onima kojima leži na srcu naša opstojnost” – zaključila je uvodno dr. Janja Prodan, povodom predavljanja prvijenca ZZHM-a:

„Prva knjiga, čime je pokrenuta Biblioteka Nova, na dvjesto dvadesetak stranica obuhvaća 12 studija Hrvata u Mađarskoj tematiziranih u četiri

cjeline, a zastupljena su područja jezika, književnosti, etnografije i povijesti. Redosljed nije slučaj, prema tome *Ernest Barić* piše o jeziku Hrvata u Mađarskoj, *Andrija Handler* i *Žuža Meršić* bave se hungarizmima, u hrvatskome standardnom odnosno jeziku Hrvatskog Židana. *Stjepan Blažetin*, kao najbolji stručnjak za književnost Hrvata u Mađarskoj, problematizira pitanje komunikacijskog sustava hrvatske književnosti u Mađarskoj. Sljedeće dvije time posvećene su hrvatsko-mađarskim književnim vezama. Autor Povijesti hrvatske književnosti na mađarskom jeziku profesor *István Lőkös* uspoređuje Balassijevo i Menčetićevo pjesništvo. *Dr. Janja Prodan* piše o mađarskim književnim i kulturnim pregnućima u Slavoniji početkom 19. stoljeća vezano uz ime Martina Hobilika. Književna tematika se zaključuje nekrologom Ivana Huljeva autora dr. *Mije Karagića*. *Đuro Franković* začinje etnografsko-povijesnu tematiku, o ulozu kovača u tradicionalnoj pučkoj kulturi Hrvata, Srba i Mađara u Mađarskoj. *Dr. Dinko Šokčević* piše o mijenjanju slike Mađara u hrvatskom tisku početkom 20. stoljeća, *Đuro Šarošac* o Slavenima u Baranji prije dolaska Mađara i u vrijeme Arpadovića, pa o tome kakav je bio govor Slavena. *Živko Mandić* predstavlja baranjske hrvatske toponime. *Jakob Ferkov*, ravnatelj bazičnog muzeja u Mohaču, piše o razlozima i uzrocima asimilacije mohačkih i pečuških Hrvata.” S. B

Deset ljet iz sambotelske jačkarne kronike

Leži pred manom dnevnik hrvatskoga žitka u Sambotelu, u kom štem da su prvi sastanki Hrvatskoga kluba bili ljeta 1986., i na to se i sama znam spomenuti kako smo sambotelski Hrvati skupadošli u TIT-u. Hrvatska manjinska samouprava je bila utemeljena u tom varošu ljeta 1994., a onda se je narodila misao da bi morali napraviti jačkarni zbor. Realiziranje nije kasnilo jur od januara 1995. ljeta je pjevače peljala Geruška Nemet, a onda su jur bili dvajsetimi. Ljetodan kasnije je prikzela umjetničko peljanje Zsuzsanna Kelemen i pod nje vodstvom Djurdjice danas more birati u jako širokom i bogatom jačarkom repertoaru, počev od gradišćanskih narodnih jačak, hrvatskih melodijov sve do crikvenih jačak. Od ljeta 1997. se zove mišani zbor Djurdjice, a kad se pita otkud ovo ime, u razgovoru se dojde do obljubljene naše jačke „Kad budu cvale Djurdjice ...“, pak i odgovor je gotov. U grupi trenutavno pjeva 16 žen i deset mužev. Jačkari redovno kontaktiraju s hrvatskim crikvenim zborom polag Zagreba (Podsused) i nedavno su sklopili partnerstvo i s naseljem Pirovcem, na obali Jadranskoga morja. Lani je kuruš sve skupa nastupao 16 put, a ovo lje to je do oktobra sadržalo 12 prilik za predstavlanje. Imaju dvi kompletne narodne nošnje (splitsku i gradišćansku), a jednu pratež je djelomično materijalno podupirala i Hrvatska manjinska samouprava budimpeštanskoga XII. okruga, s predsjednikom, Petroviščanom Lajošem Škrapićem. Pol ljeta tomu da Djurdjice imaju i muzičku pratnju s muži iz Hrvatskih Šic, u osobi Atila Šimona i Arpada Kekešija. Člani zbora sada se pripravljuju na Adventski koncert ter zatim na božićni sastanak sambotelskih Hrvatov, koji će se održati 18. decembra u 15 uri u Kisfaludyjevoj dvorani.

Djurdjice svečuju prvih deset ljet

Hrvatska manjinska samouprava u Sambotelu je po, jur jednoč, odrinutom terminu, 29. oktobra, subotu, pozvala na svečevanje prilikom desetlje-tošnjega postojanja zbora Djurdjice, bivše i sadašnje člane, njevu rodbinu, podupirače i sve one goste ki su dosad brižljivo pratili put i djelovanje spomenutoga kuruša. Jačkari, svi rodod iz hrvatskih sel, doseljeni u Sambotel prije deset ljet su skupastali i začeli zborovno jačenje u Kisfaludyjevoj ulici. Simo su se vrnuli i ovput da u familijarnom krugu, takorekuć med sobom, se svečuju. Kako je rekao Laslo Škrapić, predsjednik gradske Hrvatske manjinske samouprave, polag ove skromnije forme slavija su glasali i zato jer na približavajući adventski koncert ionako namjeravaju pozvati osam zborov. Med časnimim gosti je bio dopredsjednik Hrvatske državne samouprave Čaba Horvath, kot i najdraži i svenek rado vidjeni Petroviščan, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskoga XII. okruga Lajoš Škrapić. Dokle je Hana Geošić moderirala program, slavijeni ki su predstavili nekoliko jačak iz repertoara, a zatim se je Eva Škrapić spomenula na početak i probala pretočiti u rič čuti mnogih ki redovno pohadjaju društvo: – *Vik smo s velikim veseljem i nestrpljenjem čekali one dane kad smo mogli skupadojti na proba. O tom bi mogla već reći Kata Harangozo, gdo sad ne more ovde biti. I kad smo trudni, i ako nas brige stišču, kad simo zajedmo, sve zabimo, jačimo si, pominamo se i svakoga rado čekamo med nas. Ufam se da ćemo još dugo ljet skupa jačiti* – je rekla uz ostalo član

kuruša. U spomin-minuta smo stojeći mislili na one ki već ne moru med nami biti. To, na Lajoša Šubića, rodod iz Petrovoga Sela, ki je s jačkami i recitacijami mogao krasiti jačkarne večere, a i na Ferencu Milišića, rodod iz Narde, ki je bio i osnivač zbora. Ovput su na proslavi bili nazoći njegovi potomki. Lipom gestom su pozvali gori na binu sadašnji jačkari sve one ki su negda pripadali med njeve rede, a tako prošireni zbor je veselo otpjevao gradišćanske jačke, ke je jur i publika s njimi skupa jačila. U završetku programa je dr. László Gyórfy, potpredsjednik Saveza jačkarim zborov, predao povelju „Za vjerno čuvanje narodne kulture“. Potom su uručeni svim nazoćnim mali dari, pločice za spomin okrugloga zborovnoga jubileja. Hrvatska manjinska samouprava je uz to još dala napraviti i majice kot i taške s istim jubilarim znakom, a k bogatom svetaćnom stolu su bili svi diozimatelji pozvani kot i na daljnje jačenje ter druženje.

Dirigentica zbora

Sadašnja peljačica zbora Djurdjice **Zsuzsanna Kelemen** se je priključila djelovanju kuruša za osnivanjem jedno lje to kasnije u Sambotelu, i to na poziv Katice Nemet, koja je u to vrime djelala kot tajnica ureda gradske Hrvatske manjinske samouprave. Pedagoginja pjevanja i povijesti poznata je u Petrovom Selu jer je u tom južnogradišćanskom naselju učila pet ljet na početku 1970-ih. O tom vrimenu je govorila ovako: – *Jako sam rado živila u Petrovom Selu, a Petroviščane još i dandanas obožavam. S mojimi jačkari smo svagdir dobili prvo mjesto, zlatna priznanja, i morem Van reći da tvrdo sime današnjega petrovskog zbora Ljubičica je glazbeno odraslo u školi pod mojom rukom.* Zsuzsanna Kelemen je pred desetimi ljeti stupila u mirovinu, a ljeta 1996. prilikom sambotelskoga Hrvatskoga bala je jur pri prvom većem nastupu dirigirala kurušu. Kako je rekla, repertoar svenek skupa sastavljaju s člani, med kimi su Petroviščani u znatnoj većini. Sambotelski jačkari dvakrat su dobili za svoju produkciju srebrnu ocjenu, a to je ponos i same peljačice koja je mogla ne samo sa svojim veselim raspoloženjem nego i s velikim znanjem hrvatskih jačak na sebe privlići

pažnju, suprot toga da je Ugrica. Polag toga da je zborovodja je i kotrig gradskoga Pedagoškoga kuruša i aktivno sudjeluje na takozvanoj *Seniorskoj pozornici*, ka u različiti seli zabavlja publiku na jačarkarni večeri. Medjutim, peljati Hrvate, nositi dirigentsku palicu, to je nešto drugo u ovom hrvatskom krugu: – *Jako se dobro čutim med njimi, čuda putujemo, idemo na izlete, šalimo se, svakoga rado imam med njimi i ne bih mogla ostaviti ni kuruš ni hrvatsko jačenje.*

Hotel Babilon u Pečuhu i Budimpešti

U organizaciji pečuskoga Hrvatskoga kazališta, u Pečuhu je 27. listopada gostovao Teatar Gavran s predstavom nastalom na tekst hrvatskoga dramskog pisca Mire Gavrana, Hotel Babilon. Dan poslije istu predstavu mogli su vidjeti posjetitelji Kazališta Thália u Budimpešti. Simpatična je to komedija u kojoj glumica Mladena Gavran glumi 11 likova i izaziva stotinu smjehova u gledalištu. Tako je bilo i u Pečuhu i Budimpešti u neobičnoj priči o ljubavi koja se dogodila u ljetnim mjesecima u dalmatinskom gradiću između slovačke turistkinje Zuzane Kollárove i lokalnoga recepcionera Jakše Hektorovića zvanog Dalmatiner. Kad profesionalni zavodnik odbaci naivnu djevojku, u nas-

tupu ljubomore dogodit će se pokušaj ubojstva. Nakon toga na sudu će se uz oštećenika i okrivljenu naći i brojni svjedoci čiji će iskazi u mozaičnoj strukturi plastičnoga i humorističnoga pripovijedanja iznjedrili pred gledatelje ovu neobičnu predstavu. Svih 11 uloga u ovoj komediji igra Mladena Gavran, dodirujući krajnje rubove glumačkog umijeća i teatarske transformacije.

Hrvatska večer u Domu običaja

U budimpeštanskom Domu običaja 28. listopada održana je Hrvatska večer. Druženje oko hrvatskih sadržaja otpočelo je otvaranjem izložbe „Narodne nošnje Hrvata u Mađarskoj“ te pozdravnim riječima predsjednika Hrvatske državne samouprave Mije Karagića. Izložba je na nekoliko panoa pokazala bogatstvo narodnih nošnji koje su zabilježili fotografi u posljednjih sto godina, a koje su fotografije danas u vlasništvu Etnografskog muzeja. Gledajući fotografije različitih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj, možemo veoma lako iščitati njihovu povijest i različitost njihova gospodarskog, društvenog života i položaja. Nakon otvaranja izložbe prikazan je zvučni film iz Glazbenog arhiva Mađarske akademije

znanosti, a potom je predavanje na mađarskom jeziku održao etnograf Ernest Eperjessy. On je u veoma zanimljivom predavanju slušateljstvo upoznao s bogatstvom običajne kulture svih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Nakon predavanja slijedio je prikaz narodnih nošnji, u čemu je posjetiteljima pomogao gajdaš i zaljubljenik narodnoga blaga Andor Végh, a ništa manje svojim nastupom nije bio zanimljiv ni Pavo Gadanji, poznati podravski gajdaš iz Novoga Sela. Njima su u predstavljanju nošnji, plesnog i glazbenoga blaga Hrvata u Mađarskoj pomogli plesači i svirači KUD-a „Tanac“ iz Pečuha pod vodstvom Joze Szávaija te pjevačice iz Šikloša koje su podrijetlom iz Semartina te su svojim nastupom i nošnjom pokazali bogatstvo nekadašnjih semartinskih hrvatskih običaja. Slijedili su plesači Plesnoga društava „Tamburica“ iz HOŠIG-a u Budimpešti, te plesači Plesnoga društva „Luč“, a posebno se predstavo i orkestar „Vizin“. Nakon nastupa slijedila je plesačnica i druženje do kasnih sati.

MALI PORTRETI „DJURDJICA“

Najmladji član zbora – Emil Jušić

U sambotelskom korusu i po broju „vladaju“ žene, malo je med njimi muških glasov. Emil Jušić, rodom iz Hrvatskih Šić, je najmladji kotrig ovoga društva, i kako je sam rekao, ljeta 2003. je nutrastao u jačkarni zbor. Polag toga jači i u domaćem korusu „Slavuj“. Prik dice se je jur i prlje spoznao s hrvatskom zajednicom u ovom varošu, a mogli su sa ženom pohoditi i hrvatske priredbe. – *Jednoč su me nek nagovorili neka stanem nutra u zbor, ali, moram reći, nisu me pravali jako bistvati. Vidi mi se ići simo na probe, ovo je pravo društvo za zabavu, za očuvanje tradicijov, ali človik i na ov način more ćutiti svoju hrvatsku pripadnost. Jako se ufam da ćemo moći i nadalje skupadržati ovo društvo i da neće skrsnuti hrvatska manjina u Sambotelu!*

„Najzrelija djurdjica“ – Györgyi Fixl-Marton

U jačenju ljeta nisu važna

Iz Gornjega Četara je peljao životni put ljeta 1959. u Budimpeštu Györgyiku Fixl-Marton, da bi se potom ljeta 1971. vrnula najzad u svoju pokrajinu. Od ljeta 1991. je u mirovini, a u nje blizini stanuju i većime Hrvatice, s kimi skupa je začela jačiti u sambotelskom zboru. – *U Gornjem Četaru je negda jako veliki kulturni žitak bio, a ja od male malosti jako rado jačim. U Budimpešti za to nisam imala nikakovu priliku, a ni doma jako, kad mi je muž Ugar. Biti kotrig ovoga zbora, danas mi već znači nego jedan hobi, jer jako-jako rado dojdem simo. Kad jačimo, još mi i one stare jačke najprdojdu ke sam štimala da su mi se zgubile iz pameti. Najzrelija pjevačica je još naglasila da u ovom korusu svi se veselu da moru skupa biti, a i zvana probov, nastupov su mogli još skupadojti. Gustokrat idu na izlete, još su mogli i skupa ići k njoj na trgadbu u četarsku Goricu. – Ne hodimo samo skupa, nek držimo si prijateljstvo, a to je u tom najvažnije!*

Ministarsko odlikovanje Koljnofki

Ministarstvo za unutarnje posle je prilikom državnoga praznika 23. oktobra, na spomin 49. obljetnice ugarske revolucije dva dane prlje je održalo svečanost. U okviru toga su se uručila i ministarska odlikovanja istaknutim osobama koje su sa svojim mnogoljetnim djelovanjem pridonosili razvoju svojih naselja, a prilikom toga i cijele zemlje. Tako 21. oktobra, petak, u glavnom gradu Ugarske od Mónike Lamperth, ministrice unutarnjih poslova, je mogla prikazati „Brončano odličje za javnu službu“ i Koljnofka Marija Pinezić-Millendorfer. Slavljena je 8. septembra ovoga ljeta stupila u mirovinu, a prlje toga 38 ljet dugo je djelala na koljnofskoj općini, zadužena je bila za gospodarstvene stvari kot glavna savjetnica. Odlikovanoj Koljnofki i mi gratuliramo ter joj željimo čuda zdravlja i veselja u penziji.

Petrovisko kazališno društvo
Vas srdačno poziva na
predstavu Kisfaludyjevoga
kusića pod naslovom

RAZOČARANJA

20. novembra, nedilju, od 15
uri u koljnofski kulturni dom.
Igrokaz je s ugarskoga jezika
preveo Lajoš Škrapić,
a režiserka je
Ana Škrapić-Timar.
Dobru Vam zabavu željimo!

Susret podravskih škola u Starinu

U Starinu je 25. listopada priređen susret hrvatskih podravskih škola. Glavni organizator priredbe bila je starinska osnovna škola. Novac za susret dobili su od šeljinske mikroregije. Uz domaćine, na susretu su sudjelovali učenici šeljinske i martinačke škole sa svojim nastavnicima. Nakon dolaska sve nazočne pozdravila je ravnateljica starinske škole, a poslije objeda Ružica Kedveš – koja je sa svojim suprugom Tiborom Kedvešem bila odgovorna za čitav susret – sve sudionike upoznala je sa cjelodnevnom programom. Djeca triju škola podijeljena su bila u šest mješovitih skupina, kako bi se upoznali i družili.

Natjecanja su počela u školi crtanjem i jezičnim natjecanjem na računalu. Zatim su svi

pošli u dom kulture gdje je počela društvena igra koja je trajala sve do 12 sati, u kojoj su djeca uživala. Nakon objeda počeo je kulturni program kojem su se pridružile i druge škole šeljinske mikroregije, kako bi upoznali kulturu ovdašnjih hrvatskih škola. Martinčani su se predstavili folklorom i dramskom sekcijom, Šeljinci recitacijama i igrokazom, a domaćini svojim tamburaškim sastavom. Nakon toga svatko je mogao kušati gibanice i kolače što su pripremili roditelji starinskih učenika. U 15.30 počela je predstava svirača KUD-a „Tanac“. Djeca su se veoma dobro provela na natjecanjima i kulturnom programu, a na plesničnicima, za koju su bili zaduženi također „Tanacovi“ svirači, plesali su svi, i djeca i roditelji.

Kristina Gregeš Pandur

Zanimljivo

Što znaš o konju?

Konj je najljepša i najplemenitija domaća životinja. Ljudi su se njime od davnina koristili za jahanje, nošenje tere- ta, vuču kola i radove poput onih na polju i u šumi. Zbog toga je konj bio važan u povijesti i razvoju čovječanstva. U raznim su krajevima svijeta uzgojene različite pasmine konja, prilagođene podneblju i namjeni: lipicanac, jahači konj poznat po svojoj ljepoti i vještinama, belgijski konj s lakoćom vuče i najteže natovarena kola, šetlandski poni, visok svega metar, omiljen je među djecom.

Danas kad imamo automobile, kamione, vlakove i razne poljoprivredne

strojeve, važnost je konja manja nego prije stotinjak godina. Pa ipak, konj pobuđuje poštovanje i divljenje kao i u davna vremena. Lijep je konj još uvijek ponos svakoga seoskoga gospodarstva, samo ih malo ima.

- Pastuh je mužjak konja, kobila je ženka, a mlado je ždrijebe. Divlji su konji pripitomljeni otprilike prije 6500 godina.
- Poni je konjić niži od 140 centimetara.
- Najbliži srodnici konja su magarci i zebre.
- Najmanji konj ikad uzgojen bio je visok svega 35 i pol centimetara i zvao se Mala Bundeва.

Mali savjetnik

Banana – puna energije

Stigli smo do posljednjega mjeseca jeseni. Jesen je bogata raznovrsnih voća, ali polako istječe njihova sezona, no jabuka i kruška može se dugo držati u smočnici ili u podrumu. Ipak kadšto zaželimo i voća s toplijih tropskih krajeva. Od njih je jedno od najomiljenijih banana. Gotovo svako dijete voli bananu i odista je vrlo zdrava hrana.

- Banana je vrlo hranjivo voće: u njemu ima mnogo kalija, fosfora, šećera, vlakana. Dobar je običaj pojesti ujutro jednu bananu jer će ti to dati dobru zalihu energije za školski rad.
- Banana će biti probavljivija ako je izrežemo na kolutiće, pa dodamo šećera i limunova soka.
- Banane valja kupovati u grozdu i paziti da plodovi nisu oštećeni uz peteljku. Ako su banane još zelene,

puštimo da sazru na sobnoj temperaturi. Kad imaju smeđe točkice, to znači da su zrele i treba ih jesti. Nekoliko dana možemo ih čuvati u hladnjaku, potamnit će, ali neće izgubiti okus.

- Pred jelo treba odbaciti oba vrška, jer tamo se često ugnijezde kukci u vrijeme cvatnje.
- Pošto si pojeo bananu, dobro operi zube, da se ne bi kvarili od šećera koji banana sadrži.

Telefoniranje

Sretnu se dva prijatelja. Jednom su oba uha u zavoju.

– Bože, zar si imao nesreću?

– Nisam. Malo sam rastresen. Neki dan sam glačao hlače, kad je zazvonio telefon. Podigoh desnu ruku i rekoh: Halo?

– Grozno! ... No, što je bilo s drugim uhom?

– Zvao sam odmah hitnu pomoć!

Glasovir

Otac govori sinu:

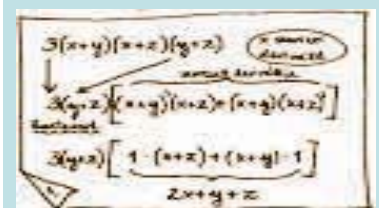
– Budeš li marljivije učio svirati glasovir, svakog dana ću ti davati deset kuna.

– Samo deset? A susjed mi daje trideset samo da ne sviram.

Za izvrsne matematičare

Međusobno poznavanje

U nekom društvu skupilo se 13 osoba. Među njima bili su Dragutin i Miroslav, koji se otprilice nisu poznavali. Ipak, bilo je dosta onih koji su se već poznavali. Naime, kako god se formirala skupina od četvero ljudi, uvijek je u njoj bila barem jedna osoba koja je otprilice poznavala tri preostale osobe. Je li istinita tvrdnja da postoje takve osobe koje poznaju sve ostale u društvu?

Premijera u Hrvatskom kazalištu

Plava boja snijega naslov je nove premijere, prve u kazališnoj sezoni 2005.2006., koja će se dogoditi u Hrvatskom kazalištu Pečuh 17. studenoga. Riječ je o dječjem igrokazu nastalom na poznati tekst hrvatskog pisca Grigora Viteza. Nema dječaka ili djevojčice koji se već nije sreo s Vitezovim tekstom, a i mnoge kazališne družine po hrvatskim školama u Mađarskoj na svom repertoaru imale su ovaj simpatični igrokaz. Otac kralj, princeza Krizantema, dvorska luda. Dječji igrokaz Hrvatskoga kazališta režira László Bagossy, a u njemu glume Ivo Grišnik (kralj Karaslav), Erika Žarac (princeza Krizantema), Rafael Arčon (Kačkavalj), András Mészáros (general Razbinos), Slaven Vidaković (pastir), Stipan Đurić (dvorska luda). Kako Hrvatsko kazalište poziva na predstavu, djecu i odrasle? Ovako: Poštovana djeco, ovdje, ondje, svuda ... Ja sam, s poštovanjem, dvorska luda. Služim kralja ludega od svih. Zabranjeno je da se kralju smiju! Zato se svi smiju samo meni, dvorskoj beni. A ja? Ja se smijem svima, jer to je dužnost svake lude, da i med ludima najludi bude. Pokušat ću zamisliti za vas jednu igru malu. Zapravo jednu kraljevsku šalu ... Dođite i pogledajte Plavu boju snijega.

Gostovanje Crkvenoga pjevačkog zbora iz hrvatskog Aljmaša

U suorganizaciji mjesne Hrvatske vjerske zajednice i Hrvatske samouprave, u subotu, 19. studenoga, u Santovu gostuje Crkveni pjevački zbor iz hrvatskog Aljmaša. Tom prigodom s početkom u 17 sati u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije održat će se misno slavlje na hrvatskom jeziku, nakon čega slijedi kratak koncert gostujućega zbora. Riječ je o višegodišnjoj suradnji dviju župnih zajednica. Nakon što su posljednjih godina santovački vjernici više puta hodočastili aljmaškoj Gospi od Utočišta, a velečasni Ante Markić, voditelj poznatoga marijanskog svetišta, predvodio duhovne pripreme u Santovu, suradnja će biti obogaćena novim susretom. Iz vjerskog života santovačke hrvatske zajednice nadalje izdvajamo kako će 5. i 6. prosinca biti održane već tradicionalne duhovne pripreme za Božić, koje će voditi velečasni Ladislav Bačmai, župnik iz Seksara.

*Priredbe bačkih Hrvata***Uskoro Bački razgovori**

Na posljednjoj sjednici Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, koja je održana u četvrtak, 27. listopada u Baji, predstavnici hrvatskih naselja, među njima predsjednici nekolicine hrvatskih samouprava i ravnatelji hrvatskih ustanova razmotrili su plan priredaba za idućih nekoliko mjeseci.

Među ostalima bilo je riječi o pripremama za državni Hrvatski dan koji će se održati 12. studenog u Šopronu. Član Odbora za kulturu Skupštine Hrvatske državne samouprave Stipan Krekić okupljene je izvijestio kako će Bačku u prigodnome programu predstavljati KUD „Vodenica” iz Bačina, te tamburaši iz Bačke.

Budući da Savez Hrvata u Mađarskoj na prijedlog svojih regionalnih ogranaka svake godine nagrađuje šest istaknutih djelatnika, odlukom Bačke regije nagrada za istaknuti rad na prosvjetnom i školskom polju dodijelit će se umirovljenom učitelju i dugogodišnjemu kulturnom djelatniku Stipanu Krekiću.

Na sastanku je odlučeno i to da se već tradicionalni Bački razgovori ove godine održe u petak, 25. studenoga s početkom u 10 sati, a uz potporu županijske samouprave. Glavna tema ovogodišnjih razgovora bit će upoznavanje s izmijenjenim i dopunjenim

izbornim i manjinskim zakonom, radi priprema za izbore manjinskih samouprava koji će se održati iduće godine.

Nakon što je prije već više puta potaknuto da se utemelji i registrira Udruga bačkih Hrvata, na Bačkim razgovorima će se upriličiti osnivačka sjednica i prihvaćanje statuta čiji je nacrt trenutno u pripremi.

Na kraju je bilo riječi i o Velikome bunjevačkom prelu u Baji, koje će se prirediti 29. veljače 2006. godine kao središnja pokladna zabava bačkih Hrvata. Nakon što su prošle dvije godine gosti bili Krunoslav Kićo Slabinac i Slavonske lole, te Miroslav Škoro, zvijezda večeri ovaj put bit će popularni pjevač Zvonko Bogdan, koji je nekada više puta pjevao na bunjevačkome prelu u Baji.

Dodajmo da je istoga dana održana i sjednica Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, na kojoj je ponajprije bilo riječi o priredbama do kraja godine. Tako će, prema riječima predsjednice Angele Šokac Marković, druge nedjelje prosinca biti proslavljene Materice i Oci, nadalje, već po običaju, organiziraju zajednički put na Božićni koncert u Pečuh, a početkom iduće godine Veliko bunjevačko prelo.

S. Balatinac

**DOČEKAJTE NOVU 2006. GODINU U „ZAVIČAJU”
KULTURNO-PROSVJETNOM CENTRU I ODMARALIŠTU
HRVATA U MAĐARSKOJ, U VLAŠIĆIMA NA OTOKU PAGU**

Nudimo vam:

1. TRI NOĆENJA UZ PUNI PANSION (30. – 31. prosinca i 1. siječnja)
S DOČEKOM, SAMO ZA 850 KN PO OSOBI
2. PET NOĆENJA UZ PUNI PANSION (29. – 30. – 31. prosinca i 1.- 2. siječnja)
S DOČEKOM, SAMO ZA 1150 KN PO OSOBI

CIJENA NAJVESELIJE NOĆI SADRŽI:

- ZA VEČERU: uz aperativ pri dolasku, švedski stol s hladnim i toplim jelima, voćem i kolačima
- POSLIJE POLA NOĆI: pjenušac, sarmu i „Stroganof”
- U ZORU: kuhane hrenovke i kobasice s francuskom salatom

ZA DOBRO RASPOLOŽENJE POBRINUT ĆE SE:

„PINKICA” iz Petrovog Sela (iz Gradišća u Mađarskoj)

ZA SVE NAŠE DRAGE GOSTE NUDIMO MOGUĆNOST FAKULTATIVNOG IZLETA U PAG I ZADAR TE IZLET BRODOM

(ovisno o vremenskim prilikama)

REZERVACIJE PO REDOSLIJEDU PRIJAVA PRIMAMO NAJKASNIJE DO 15. PROSINCA 2005.

NA TELEFAKS: 00-385-23/616-064 ili e-mail: zavicaj@zd.t-com.hr

(Svakoga prijavljenog pismeno ćemo izvijestiti o tome gdje može uplatiti kauciju od 100 kn (tri noćenja) ili 150 kn (pet noćenja) po osobi i podići karte. Preostali dio se plaća u gotovini, isto u kunama, na recepciji Odmarališta pri zauzimanju smještaja, zajedno s boravišnom pristojbom koja iznosi 2,50 kn po osobi po danu. Za svakoga je na dan dolaska osigurana večera, tijekom ostalih dana puni pansion, na dan odlaska doručak i ručak.)

U spomin Józsefa Bujdosóa (Filipovića) 1916. – 2005.

Danas, kad Vas spominjuć pišem ove redice, Vaše utrudjeno tijelo najde vječni spokoj u kermendskom cintiru. Tajedan dan prlje Vas je Gospodin Bog pozvao k sebi, približavajući se okruglom jubileju svojega zemaljskoga žitka. Gdo bi se ufao reći da niste imali misiju med nami! Dodiđjeni su Vam povijesni vihori, pohodili ste bojni pakao na Donu, doživili ste himbenost komunističkoga režima, ali vjerujem da u svojem uskom krugu, ako su Vam mira dali, proputovali ste i obiteljski raj. Imali ste tuge i suze, siromaštvo, big i ropstvo, zeli su Vam sve što je nek jednomu čoviku drago. Slobodu, hrvatsko prezime, toplinu doma u vaši mladi ljeti, a kad ste domom došli s ruskoga ropstva, nisu Vas pustili ni blizu mile Pinčene drage. Petrovo Selo na hataru bilo je prepovidano za „takove pogibelne elemente“ ki su postali još i oficiri u ugarskom šeregu (prlje junak, zatim neprijatelj naroda). Kapetan 2. ugarske kraljevske vojske iz jednoga dana na drugi je postao iz rođenoga Filipovića, Bujdosó na zapovid iz odzgor i bio je vagoniran na ruski front, kade je ulovljen kot bojni zarobljenik.

Zahvaljujući materinskom jeziku, postao je tumač i neumorni pisac svojega dnevnika. Ta originalni materijal je izdan pred trimi ljeti u Kermendu, to nas je i skupadonesao, i kada danas otprem ovu knjižicu na naslovnoj stranici s Vašim portretom u uniformi, nešto me stišće. I onda još Vaš rukopis da mi u pažnju preporučujete nutri napisane povidajke na spomin preživljenja teških vrimen. Vaše riči „*mislili smo da je naša dužnost na front prođti*“ ke su mi ostale na pameti ter i na stranici Hrvatskoga glasnika, ravno svidoču kakov ste človik bili ... Niste imali lafki žitak, štoveč mnogo put Vam je bilo kvizno mučno, bolno, a prez riči ste trpili i duševno i tjelovno. A nam je sada dužnost da čuvamo Vaš spominak, da nažgemo sviće svitloga pamćenja i da za to molimo da Vas Duh Sveti primi u svoju milost! A ja se od Vas oprlašćam sa crikvenom strofom jer znam što je za Vas zlamenovala petroviska Gorica ku su s trianonskom nepravdom otkinuli i zgrabili iz vaših ruk, ali za to kasnije ste se utišili s pivnicom i goricom na Balatonu kade ste proveli mnogo ljeta: „*Zbogom, moj vinograd lipi, tebi sunce dalje svići, zbogom ostan lipa gora, mene nosu s moga dvora.*“

Ako mi hengedujete, tetac Filipović (jer za nas Petrovišćane ipak ste ostali svenek Filipović), počivajte u miru jer duša ka Vam je nadčlovičje trpila u ovom, na drugom svitu najt će vjekovječno batrenje. S Vašom žalujućom rodbinom skupa, sa suzami poškropimo Vaš spominak!

Sa zadnjim pozdravom
Timea Horvat
(Šandorova)
iz Petrovoga Sela

IV. Manjinski filmski festival

17. studenoga u kinu „Művészt“ u Budimpešti Uredništvo regionalnog, manjinskog programa za Mađare izvan granica Mađarske televizije te Ured za nacionalne i etničke manjine organiziraju IV. manjinski filmski festival. Na njemu će se prikazati najbolja ostvarenja poslana na festival, i to u tri kategorije, natjecateljskoj (romski filmovi) i pratećoj kategoriji. U natjecateljskoj kategoriji prikazat će se 18 filmova, od čega će Hrvatska redakcija Mađarske televizije biti zastupljena s jednim filmom. Reportažni je to film nastao 2004. godine o Hrvatima u Rumunjskoj. U pratećoj kategoriji prikazat će se 16 filmova različitih žanrova, među njima nema hrvatskog filma. Kako kažu organizatori, taj je festival prigoda da se pokaže najbolje što je ostvareno za vrijeme dvogodišnje produkcije televizijskih uredništava na jezicima manjina. Festival se održava uz potporu Ureda za nacionalne i etničke manjine, Veleposlanstva Republike Njemačke u Budimpešti, Nacionalnoga kulturnog programa i Ministarstva kulturne baštine.

PEČUH – U organizaciji Kulturne udruge Augusta Šenoe i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe 27. listopada u Hrvatskom klubu u Pečuhu prigodnim predavanjem obilježena je 530. obljetnica rođenja diplomata, prelata i vojskovođe Petra Berislavića. Domaćin priredbe bio je dr. Imre Ódor, ravnatelj Arhiva Baranjske županije, a o životu Petra Berislavića u svjetlu najnovijih istraživanja govorio je dr. Péter Tóth sa Sveučilišta u Miskolcu. Petar Berislavić rođen je 1475. godine u dalmatinskom gradu Trogiru. Školovao se u Ugarskoj na dvoru kraljevskog nadbiskupa Pétera Várdija. Bio je kalački kanonik, a potom stolnobiogradski prepošt. Godine 1502. dospjeva u kraljevsku kancelariju i obnaša dužnost kraljevskog tajnika, a 1511. imenovan je vespriskim biskupom. Borio se s Turcima kod Dubice i izvojevao veliku pobjedu 1513. godine. Poginuo je u bitci kod Korenice 1520. godine. Sahranjen je u katedrali sv. Mihajla u Vesprimu, piše na spomen-ploči vesprimske katedrale, gdje se kaže kako je Petar Berislavić umro 1525. Dr. Péter Tóth u svome predavanju ukazao je na niz novih spoznaja o životu i smrti još jedne od mnogobrojnih zajedničkih povijesnih ličnosti Mađara i Hrvata, Petra Berislavića.

PEČUH – Na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu 4. i 5. studenoga održana je međunarodna konferencija i razgovori Tehničkih i inženjerskih komora triju zemalja, Slovenije, Hrvatske i Mađarske. Predsjednici komora Črtomir Remec, Petar Đukan i Gábor Kováts razgovarali su o zajedničkim mogućnostima studiranja studenata triju zemalja, priznavanju diploma, osobitostima triju komora i specifičnostima njihova djelovanja, mogućnostima stručne suradnje, sadržaju Sporazuma o suradnji, te o proširenju dosadašnjih vidova suradnje i međusobnih veza. Posebice se ukazalo na velike mogućnosti komora u županijama koje se nalaze uz državne granice, te o potpori koju slovenska i mađarska komora daju Hrvatskoj u pri pregovorima s Europskom unijom. Na kraju dvodnevno savjetovanja u svečanim okvirima potpisan je Sporazum o suradnji triju komora.

KUKINJ – U Kukinju se 11. studenoga priređuje kulturna večer i druženje u povodu ovogodišnjeg Martinja. Krštenje mladog vina, ukusni zalogaji i pjesma prilika je za još jedno druženje Bošnjaka u Kukinju, reče nam predsjednik kukinjske Hrvatske samouprave Đuro Tarađija. Za dobro raspoloženje pobrinut će se mjesni Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška i njihovi svirci.

„Beetle Tour Europe“

Skupina studenata, njih šestero, članovi asocijacije studenata „Robert Schuman“, iz Zagreba sa studija novinarstva, filozofskog fakulteta, akademije dramskih umjetnosti te predstavnici studentskoga zbora, u sklopu projekta „Beetle Tour Europe“ koji se ostvaruje pod pokroviteljstvom Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, 28. listopada zatekla se u Budimpešti. Što zapravo žele mladi članovi skupine „Friends of Europe“? Putem ovoga medijskog projekta, putujući kroz 20 država, s više od 15 000 kilometara u tri VW „BUBE“ žele se sresti sa studentskim organizacijama, građanima, veleposlanicima, predstavnicima vlasti u pojedinim državama, a sve radi promocije temeljnih vrijednosti Europske unije, s posebnim naglaskom na obrazovanju i mobilnosti građana EU-a. Žele promovirati mir, jedinstvo i poštenje, Hrvatsku kao turističku zemlju, bolju povezanost Hrvatske i EU-a, te „BUBU“ kao simbol europskog povezivanja. Krenuli su na put 9. listopada, a vratili se kući u Zagreb 4. studenoga. Od Zagreba, Ljubljane, Praga ... U Budimpešti su se

mladi 28. listopada našli na Trgu junaka, predstavili se znatiželjnicima, zastupnicima tiska, službenim organima, diplomatskim predstavnicima.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske samouprave VII. okruga, u restoranu Mare croaticum 18. studenoga s početkom u 20 sati priređuje se Hrvatska kulturna večer. U bogatome kulturnom programu nastupit će Tamburaški sastav Estam iz Požege i Tamburaški sastav Podravka iz Martinaca, a moći će se kušati i izvrsna požeška vina, uz večeru i plesnu zabavu. Cijena ulaznica je 2500 forinti, a za dodatne informacije obratite se Katici Benčik na telefon 06/30-200-3919 ili Jozi Sekerki na telefon 06/20-987-0870.

HRVATSKA KRONIKA

16. studenoga 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 17. studenoga 2005. u 14.05 na II. programu)
Pečuh, europska prijestolnica kulture
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Hrvatski dan u Šopronu
Urednik: Ivan Gugan

DAN HRVATA • HORVÁT NAP

15.00 – 16.00
Sveta misa u Crkvi reda sv. Dominika (Šopron, Széchenyijev trg 4.)

16.30 – 17.00
„Gradišće 15 let“ i izložba slika Lajoša Brigovića
Konferencijski i kulturni centar Ferenc Liszta
(Šopron, Ulica Ferenc Liszta 1.)

17.30
Otvorenje, pozdravni govori, dodjela odličja

18.00 – 20.00 Gala-program

- Himne
- Gradišćanski tamburaši
- KUD „Veseli Gradišćanci“ - Splitski plesovi
- Plesna grupa „Tamburica“ - Slavonski žetveni običaji
- Hrvatski pjevački zbor iz Kaniže - Zalske hrvatske melodije
- KUD „Baranja“ - Plesovi iz Baranje
- Pjevački zbor „Korjeni“ - Pjesme iz Podravine
- Plesna grupa „Vodenica“ - Bunjevački plesovi
- Tamburaški sastav iz Umoka - Gradišćanske pjesme
- KUD „Veseli Gradišćanci“ - Urdanska svadba

PROGRAM
PRIREDBE

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zajm. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: croatica@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160.– Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270